

CULTUUR

PROFIEL

PLAN

2021-2025

MONTESSORI COLLEGE NIJMEGEN

MONTESSORI COLLEGE

INHOUDSOPGAVE

1. Voorwoord.....	4
2. Inleiding.....	5
Waar komen we vandaan?.....	5
Waar staan we nu?.....	6
3. Missie en visie	9
Vorming en vaardigheden	9
Pedagogische visie van de school	11
Vertaling naar de praktijk op onze school	12
Zichtbaarheid	13
Stem van de leerling	13
Verbinding.....	14
4. Ambities	15
Zichtbaarheid	16
Stem van de leerling	17
Verbinding.....	18
5. Onderwijsprogramma & Samenwerkingspartners	19
Onderwijsprogramma	19
Samenwerkingspartners.....	21
6. Communicatie en organisatie	22
Organogram.....	22
Schoolleiding.....	23
Cultuurteam	23
7. Evaluatie en kwaliteitszorg	24
Evaluatie en ontwikkeling.....	24
Tot slot	27
Bijlagen	28
Bijlage 1: Cultuurprogramma.....	29
Bijlage 2: Samenwerkingspartners	32
Bijlage 3: Praktische informatie	34
Onderwijstijd.....	34
Lessentabel	34
Aanbod specials en keuze-uren	35

Taken die dienend zijn aan ons cultuurplan	35
Financiën	36
Bijlage 4: Ambities van de vakgroep	38
Bijlage 5: Cultuurstroom.....	40
Bijlage 6: Taken en verantwoordelijkheden.....	42
Bijlage 7: Jaarplanning	44
Bijlage 8: Agenda	45

1. VOORWOORD

VERBAAS JEZELF MET KUNST EN CULTUUR – HET CULTUURTEAM, 2021

In de afgelopen twee jaar zijn we bezig geweest om kunst en cultuur verder in te kleuren, onze visie te versterken en de pijlers zichtbaarheid, verbinding en stem van de leerling neer te zetten. Hierbij heeft het cultuurteam onder andere gesproken met de leerlingenraad, de schoolleiding, de vakgroep en zijn er contacten gelegd met de kernteams. Meerdere van onze collega's hebben meegelezen met dit cultuurprofielplan en kritische kanttekeningen geplaatst bij onze plannen en wensen. Op deze manier wordt het cultuurprofielplan door het gehele Montessori College Nijmegen gedragen.

Binnen onze visieontwikkeling diende de "school als campus" als rode draad, getuige van een cultuurteam bestaande uit cultuurcoördinatoren van de Berk, Beuk onderbouw en Beuk bovenbouw: Agnes Smit, Margot van Neerven en Mannick Wolters. Het cultuurteam werd daarbij intensief begeleid door de schoolleider Jacob Westra en Astrid Rass (onderwijskundige kunst- en cultuuronderwijs, ook lid van het steunpunt van de Vereniging Cultuurprofielscholen).

Nu, in 2021, is het Montessori College er klaar voor om een doorstart te maken. Door corona is er het afgelopen jaar veel tijd geweest voor bezinning, hebben we opnieuw naar onze missie, visie en ambities kunnen kijken en de eerste zaadjes geplant voor een prachtig cultuurbeleid op school. Zo hebben we samen met de vakgroep kunst en cultuur een verbindingstraject doorlopen om de neuzen weer dezelfde kant op te krijgen, hebben we ons eerste gedachtespinsel door school verspreid en hebben we dit cultuurprofielplan herschreven met het oog op een toekomst vol kunst en cultuur. Laat de creativiteit, inspiratie en eigenzinnigheid bloeien.

In dit cultuurprofielplan presenteert het cultuurteam van het Montessori College Nijmegen de visie en missie, ambities en concrete plannen voor de komende vier jaar. Ook geven we een beeld van hoe kunst en cultuur op het Montessori College Nijmegen bruist, want wat wij zeker weten is dat dit in het DNA van onze school zit, getuige alle culturele avonden, broodjes cultuur, Voordrachtfestivals en nog veel meer. Daarnaast gebruiken we dit plan om uiteen te zetten hoe kunst- en cultuuronderwijs past binnen de montessorivisie van de school en geven we inzicht in hoe kunst en cultuur in de school op allerlei niveaus is georganiseerd, zodat er een stevige basis ligt om het Montessori College Nijmegen als cultuurprofielschool verder op de kaart te zetten.

Nijmegen, juni 2021

2. INLEIDING

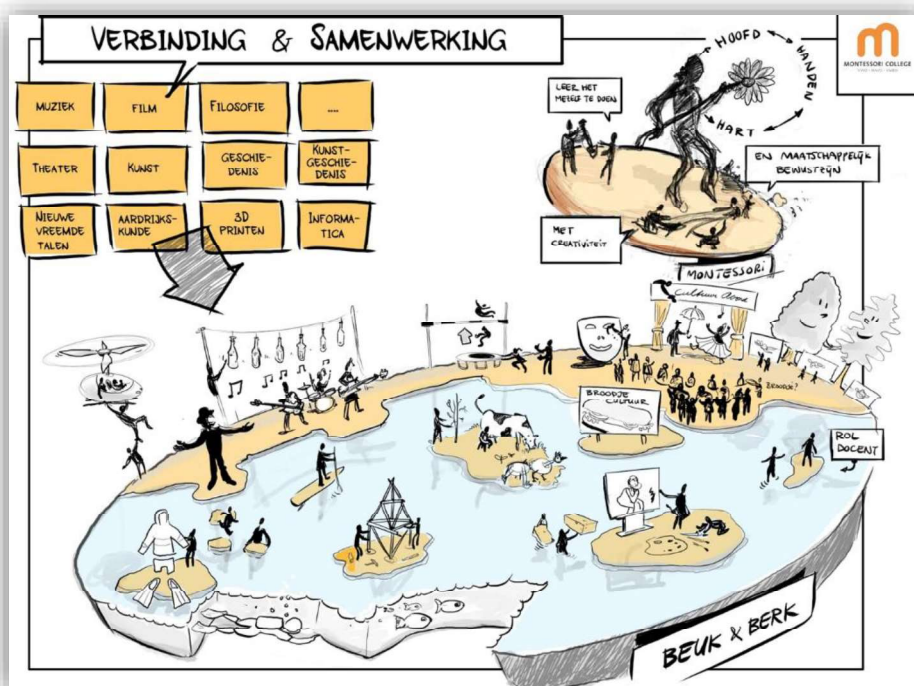
**PROBEREN. MISLUKKEN. MAAKT NIET UIT. OPNIEUW PROBEREN. OPNIEUW MISLUKKEN.
BETER MISLUKKEN – SAMUEL BECKETT, TONEELSCHRIJVER**

Waar komen we vandaan?

Het Montessori College Nijmegen is sinds 2009 een cultuurprofielschool. Typierend voor de school is dat de ontwikkeling van de totale mens centraal staat. Het Montessori College wil aansluiten bij de steeds veranderende wereld waarin onze leerlingen opgroeien en waarin zelfstandigheid, samenwerken en probleemoplossend vermogen, naast kennis, steeds belangrijker worden. Creativiteit is daarin essentieel: door onze leerlingen in de gelegenheid te stellen hun creativiteit te ontwikkelen, bieden wij persoonlijke algemene vormende voorwaarden om de wereld te bekijken vanuit alle mogelijke perspectieven.

In de eerste jaren als cultuurprofielschool hebben we vooral ingezet op het bewust profileren op het gebied van kunst en cultuur en het aangaan van structurele samenwerkingsverbanden met de (culturele) omgeving. Toen de visitatiecommissie in 2014 het Montessori College bezocht, was onze school net samengekomen in de nieuwbouw op de Kwakkenbergweg. Van drie locaties, met een knip tussen onder- en bovenbouw, bevindt de school zich nu samen op één campus. De clustering op een locatie heeft de samenwerking tussen de verschillende collega's doen groeien. De nieuwbouw, met een ruime en warme uitstraling, biedt veel presentatiemogelijkheden en straalt rust uit die past bij het onderwijsconcept: Montessori en cultuurprofielschool in samenhang. Ook is het concept 'Modern Montessori' ontstaan voor het vmbo: het MMvmbo. Dit heeft het culturele karakter van deze leerstroom aantoonbaar versterkt, door de vorming van leergebieden waarin vakdocenten structureel met elkaar samenwerken, zoals Talent & Expressie. Deze verwevenheid van de montessori-aanpak met culturele en kunstzinnige vorming is ook terug te zien in de vakoverstijgende projecten voor vmbo-t-, havo- en vwo-leerlingen en de cultuurstroom.

In de periode van 2014 tot 2018 hebben de kunst- en cultuurdocenten elkaar na een periode van wennen en settelen opnieuw leren kennen. Samen met de leerlingen hebben ze zich ingezet om ook op de nieuwe campus kunst en cultuur te laten bruisen. Tijdens een Visual Thinking bijeenkomst is een verbinding gemaakt tussen wat we doen, wat we willen behouden en wat we willen bereiken. Dit beeld is aanleiding om onze visie scherp te houden en verbeeldt de uitgangspunten van het kunst- en cultuuronderwijs op onze school.

In de laatste jaren hebben er meerdere wisselingen plaats gevonden binnen het cultuurteam. Ervaren cultuurcoördinatoren hebben hun andere werkzaamheden weer opgepakt en nieuwe cultuurcoördinatoren zijn aangesteld. Zij gaan met veel enthousiasme op zoek naar manieren om een eigen draai te kunnen geven aan het cultuurbeleid op school, maar dat blijkt niet altijd even makkelijk. Tijdens de visitatie in 2018 komt naar voren dat verschillende onderdelen van het cultuurbeleid weinig cohesie met elkaar vertonen en dat het cultuurprofiel niet door alle betrokkenen op eenzelfde manier beleefd en ondersteund wordt. Tegelijkertijd is er wel veel energie, ambitie en potentie aanwezig in de school. Een intensieve(re) en structurele samenwerking tussen de cultuurcoördinatoren, kunstvakgroep en schoolleiding zou moeten leiden tot een breder gedragen en steviger cultuurprofiel.

Waar staan we nu?

In het schooljaar 2020-2021 is het cultuurteam daarom met frisse energie verdergegaan met waar het cultuurprofiel gebleven was. Er werd teruggekeken op het eerste decennium 'cultuurprofielschool' en een wijze les getrokken uit alle ervaringen, aanbevelingen en evaluaties van collega's, schoolleiding en de visitatiecommissies. Met al deze input is het cultuurprofielplan aangescherpt en opgesteld voor de komende vier jaar, hebben we ons voorbereid op de visitatie in oktober 2021 en hebben we gewerkt aan de zichtbaarheid in en verbinding met de gehele campus. Zo hebben we ons gepresenteerd met een korte pitch en een zakje zonnebloempitten ('wij komen langzaam tot bloei') tijdens de plenaire vergaderingen, hebben we ons eerste gedachtespinsel met kaarten en als tekst bij de ingang verspreid ('Wat zie je als je je telefoon eens weglegt en langer naar de wereld kijkt?'), gesprekken gevoerd met de leerlingenraad en de schoolleiding. Ook binnen de vakgroep hebben we de eerste versie van het herschreven cultuurprofielplan voorgelegd en gewerkt aan verbinding.

Er hebben inmiddels veel ontwikkelingen plaatsgevonden op het Montessori College met betrekking tot het verstevigen en versterken van de beeldende vakken en ten aanzien van onze school als cultuurprofielschool.

- ❖ Er is nu een team van 3 cultuurcoördinatoren op de campus. Om de taken beter te kunnen overzien en de verbindingen tussen de verschillende afdelingen te optimaliseren is er een verdeling gemaakt:

Berk	Agnes Smit
Beuk onderbouw	Margot van Neerven
Beuk bovenbouw	Mannick Wolters

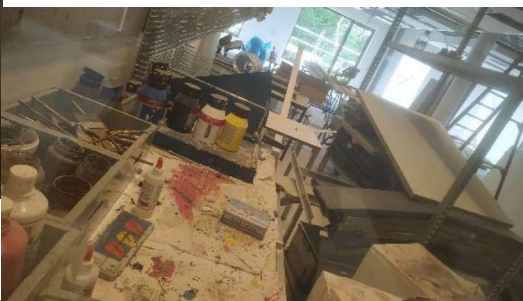
 Het cultuurteam heeft een wekelijks vastgesteld overlegmoment en zij worden gefaciliteerd.

Beleidsnotitie: Stand van zaken cultuurcoördinatoren (2020)

In het afgelopen jaar (2019-2020) hebben drie nieuwe cultuurcoördinatoren hun rol binnen de school verkend. Zij hebben de bestaande visie aangevuld en hebben in kaart gebracht wat er op school aan kunst en cultuur gebeurt. Nu wordt er gewerkt aan een breed gedragen visie door schoolleiding, kernteams, collega's en leerlingen. Hierin hebben leerlingen een stem en krijgen de montessorikarakteristieken een plek. Daarnaast is een organogram opgesteld en zijn de verschillende taken en verantwoordelijkheden van de cultuurcoördinatoren geïnventariseerd. De cultuurcoördinatoren gaan beleid mede vormgeven, de communicatie verzorgen (binnen school), koers zetten richting meer zichtbare cultuur voor iedereen, en de voortgang hiervan bewaken.

Voor het komende jaar (2020-2021) staat het doorontwikkelen van de (beleids)plannen op de planning. De afgelopen jaren is er al gewerkt aan de zichtbaarheid van de cultuurcoördinatoren in de school en het verder uitdenken van de visie (met extra aandacht voor de betrokkenheid van de leerlingen) en dat proces wordt dit jaar doorgezet. Ook is er aandacht voor het laten zien van meer creatief leerlingenwerk. Het cultuurteam focust zich daarbij op het extra versterken van de verbinding en samenwerking tussen de verschillende (kunst-)vakken, locaties en kernteams in een hernieuwd plan voor kunst- en cultuuronderwijs in samenhang. Tevens wordt de visitatie van de Vereniging CultuurProfielScholen voorbereid.

- ❖ Omdat het cultuurteam vrij nieuw is heeft de school ingezet op scholing en verdere professionalisering van de cultuurcoördinatoren onder de hoede van Astrid Rass. In dit traject zijn onder andere het cultuurprofielplan, de visie en ambities aangepast en aangevuld en is er vooruit gekeken naar de visitatie in oktober 2021.
- ❖ Het Montessori College is een school in beweging. Sinds twee jaar heeft Agora ook een plek op de campus. Dit vereiste aanpassingen in de gebouwen en verplaatsing van de beeldende vaklokalen in gebouw Vlier waar Talent en Expressie (T&E) aan de onderbouw vmbo gegeven werd. De school heeft ingezet op verplaatsing van deze lokalen naar het gebouw Beuk. Er heeft een grote verbouwing plaatsgevonden op de begane grond, waar werkruimtes zijn omgebouwd tot inspirerende vaklokalen voor beeldend, drama, dans en muziek. Ook zijn de beeldende lokalen op de tweede verdieping flink vergroot door een uitbouw op het platte dak waardoor zij meer toegerust zijn voor klassen met 30 leerlingen.

- ❖ De vakgroep kunst en cultuur heeft een intensief traject met studiedagen gevolgd onder leiding van Myrthe van den Blink. We zijn een grote vakgroep en tijdens deze dagen is ingezet op verbinding en professionalisering van de vakgroep. Vanuit het cultuurteam is Minne van Loon tijdelijk aangesteld om het verbindingstraject van de vakgroep kunst- en cultuur te coördineren en af te stemmen met de schoolleiding.
- ❖ Het cultuurteam zet in op een frequenter overleg met de schoolleiding. Er is intensief contact met Jacob Westra, de portefeuillehouder Cultuur binnen de schoolleiding. In coronatijd hebben we onder leiding van Stefanie Meijer via het Hexa-spel een sessie gedaan om samen met schoolleiding en cultuurteam het gesprek en visie en ambities tot een gezamenlijk speerpunt te maken.
- ❖ Er zijn plannen voor ateliers waar leerlingen kunnen gaan werken, en voor een cultuurloket en reizenloket; deze zijn nog in de ontwikkelfase.
- ❖ Er wordt hard gewerkt binnen de campus aan de verbinding tussen de verschillende schooltypen. Nu al het kunstonderwijs geconcentreerd is in gebouw Beuk zijn we op zoek om ook in gebouw Berk de zichtbaarheid van kunst en cultuur te vergroten. Plannen zijn er om een zichtbare verbindende beeldende route te maken tussen de gebouwen op de campus.

- ❖ Er is geïnvesteerd in het aanstellen van klassenassistenten voor muziek en beeldend. Ook is er een onderwijsassistent aangesteld (structureel).
- ❖ Er worden vakoverstijgende verbindingen gemaakt tussen de verschillende schooltypen, zoals Dienstverlening en Producten (D&P) binnen het vmbo; Fotografie, Vormgeving en ICT, die betrokken worden bij culturele evenementen binnen school waarbij zij de posters en beeldverslagen maken.

Ons cultuurprofielplan is een van de onderliggende documenten van ons schoolplan 2020-2024 (<https://montessoricollege.nl/het-nieuwe-schoolplan-2020-2024-is-een-feit/>) Hier hebben de volgende uitgangspunten geformuleerd:

Visie en missie

Onze school kenmerkt zich door haar open blik en onderzoekende houding. Ze is gevoelig voor de actuele ontwikkelingen in de samenleving, de laatste onderzoeken over leren en ontwikkelen en - vooral – de leerbehoeftes van onze leerlingen.

Onze montessoriaanse kernopdracht:

We ondersteunen leerlingen in hun ontwikkeling tot jongvolwassenen die creativiteit, maatschappelijke verantwoordelijkheid en persoonlijk leiderschap tonen.

Het Montessori College (MC) biedt een leer en werkgemeenschap waarin leerlingen werken aan de drie brede montessoridoelen: zelfstandigheid, creativiteit en maatschappelijke verantwoordelijkheid. We willen dat onze leerlingen proactief kunnen handelen en leren de regie over hun eigen leven te nemen. We helpen hen hun eigen talenten en grenzen te leren kennen, daarop te vertrouwen en te durven gaan voor hun dromen en ambities. En we geloven dat leerlingen nu en straks gelukkiger zijn wanneer ze iets kunnen betekenen voor anderen en de samenleving.

Waar zetten we op in de komende jaren?

- ❖ Leren kiezen: Over vier jaar hebben alle leerlingen dagelijks de ruimte om eigen keuzes te maken in hun leeractiviteiten.
- ❖ Sociaal leren: Over vier jaar gebruiken de leerlingen de hele school en haar omgeving om te oefenen in 'moeilijke vrijheid' (Biesta) en burgerschap.
- ❖ Reflecteren: Over vier jaar worden alle leerlingen gecoacht in het reflecteren op hun totale ontwikkeling.
- ❖ Hoofd, hart en handen: Over vier jaar hebben alle leerlingen gevarieerde leeromgevingen op onze school. Leerlingen leren door te denken, te voelen en te doen.
- ❖ Samenhang in leerstof: Over vier jaar leren alle leerlingen in betekenisvolle leercontexten; herkenbaar, actueel en samenhangend. Daarin werken ze vanuit eigen leervragen en persoonlijke leerdoelen.
- ❖ Binnen en buiten de school: Over vier jaar is onze hele school - de facto - oefenplaats om te leren. Vanuit leerlingen gezien gaat het leren en ontwikkelen natuurlijk ook buiten de muren van de school door

3. MISSIE EN VISIE

IEDEREEN IS CREATIEF, MAAR IEDER OP ZIJN EIGEN MANIER – HET CULTUURTEAM, 2020

Onze missie en visie bestaat uit twee delen. Eerst beschrijven we de theoretische achtergrond, die onder andere focust op de meerwaarde van kunst en cultuur voor de algemene vorming van leerlingen en de vaardigheden die zij hierbij leren. Daarbij komt ook de pedagogische visie van de school aan bod: hoe verhouden de visie en missie zich tot de montessorikarakteristieken? Vervolgens concretiseren wij deze algemeen theoretische onderbouwingen naar onze eigen praktijk. Wat betekent dit precies voor het cultuurbeleid op onze school en hoe willen we onze visie uitdragen?

Vorming en vaardigheden

In het Montessorionderwijs staat de ontwikkeling van de totale mens centraal. De rol van kunst- en cultuuronderwijs speelt in die ontwikkeling een grote rol, door leerlingen zowel in hun maatschappelijke en persoonlijke vorming te versterken. Leerlingen vormen een culturele identiteit en cultureel bewustzijn. Dit maakt ze een rijker mens en zorgt ervoor dat ze beter grip krijgen op de wereld om hen heen.

Zo is kunst- en cultuuronderwijs bij uitstek een middel voor identiteitsontwikkeling en zelfrealisatie. In de lessen op het Montessori College ontdek je als leerling meer over je eigen kennen en kunnen door een creatief proces te doorlopen of jezelf als uitgangspunt te nemen voor creatief werk. Je verdiept jezelf in het kunstwerk van een ander en leert diens visie op de wereld en de context waarin dit kunstwerk is ontstaan kennen. Je leert waar je interesses en talenten liggen en je reflecteert op een maakproces alsof je een echte kunstenaar bent. Door onze leerlingen in de gelegenheid te stellen hun creativiteit te ontwikkelen, bieden de kunstvakken persoonlijke en algemeen vormende voorwaarden om de wereld te bezien vanuit alle mogelijke standpunten.

Kunst geeft je kennis over jezelf en over anderen, waardoor je een cultureel zelfbewustzijn ontwikkelt. Dit culturele zelfbewustzijn heb je nodig om jezelf en anderen te snappen.¹ Het onderwijs op het Montessori College Nijmegen stelt onze leerlingen daarmee in staat om de wereld op een verfijnde manier te bekijken, doordat ze deze wereld ook door de ogen van iemand anders zien.² Het vraagt van onze leerlingen dat ze zich verwonderen over hun innerlijke wereld en dat ze vragen stellen over zichzelf en de buitenwereld. Kunst en cultuur stimuleert daarmee hun inlevingsvermogen, perspectiefwisseling en meningsvorming.

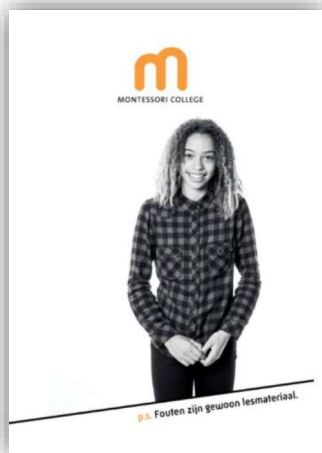
Daarnaast versterkt kunst- en cultuuronderwijs de algemene kennis en geeft het een breder inzicht in de maatschappelijke ontwikkelingen van vroeger en nu. Kunst maakt deel uit van onze identiteit, een identiteit die zowel individueel als collectief kan zijn. Welke rol speelt kunst en cultuur in onze huidige maatschappij? Onze leerlingen komen te weten wat er vroeger gebeurd is, hoe de maatschappij zijn huidige vorm heeft gekregen en welke kunstenaars en kunststromingen vroeger en nu belangrijk waren. Via dit onderwijs komen de leerlingen bovendien meer in contact met het cultureel erfgoed van hun stad of land.

Bovendien ontwikkelt de leerling bij ons op school allerlei (21^e-eeuwse) vaardigheden zoals creatief en kritisch denken, onderzoeken, verbeelden, waarnemen, verwoorden en analyseren, die ze voorbereiden op een toekomst in een 21^e-eeuw die vraagt om innovatie, probleemoplossend denken en digitale geletterdheid. Omdat we niet weten hoe de wereld er in de toekomst precies uit ziet, is het van belang dat onze leerlingen flexibel en oplossend in kunnen spelen op situaties die ontstaan.

¹ Heusden, van, B., A. Rass & J. Tans (2016) *Cultuur2. Basis voor cultuuronderwijs*. Assen: Van Gorcum.

² Nussbaum, M. (2010) *Niet voor de winst*. Amsterdam: Ambo|Anthos Uitgevers.

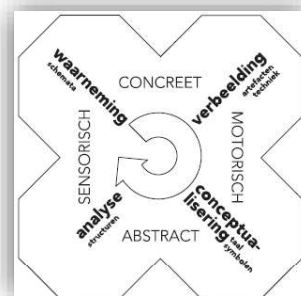
Vindingrijkheid en fantasie zijn handig als de oplossing niet van tevoren vastligt. Innovatie vereist flexibele, open en creatieve geesten die in staat zijn om (snel) de juiste keuzes te maken.³ Daarin stimuleren de kunstvakken onze leerlingen voortdurend.

Kunst en cultuur prikkelt leerlingen om nieuwe of ongebruikelijke ideeën te zoeken voor bestaande vraagstukken uit de lesstof, te denken buiten de gebaande paden, eigen keuzes te maken en fouten te kunnen zien als leermogelijkheden.⁴ Dit zie je terug in een van onze PS'jes, die aangeven wat wij belangrijk en mooi vinden aan onze school en aan ons onderwijs. In onze visie is creativiteit grenzeloos en biedt kunst eindeloze mogelijkheden om ideeën te verbeelden, te verklanken of te verwoorden. Het leidt tot flow, betekenisgeving, waardering van schoonheid en innovatie.

Alle leerlingen kunnen actief, receptief en reflectief ervaringen opdoen op het gebied van kunst en cultuur zowel binnen als buiten het Montessori College. Er wordt gestreefd naar actieve cultuurbeoefening. Dat betekent dat in de programma's veel aandacht is voor deelname aan kunst en cultuur.

Ook bieden deze programma's onze leerlingen technische en beeldende middelen om zelf ideeën vorm te geven en leren hun een persoonlijke visie te ontwikkelen op hun directe leefomgeving. Bovendien werken onze leerlingen aan (hogere orde denk-) vaardigheden zoals waarnemen, observeren, afstand nemen en de wereld vanuit verschillende perspectieven bekijken, evalueren, reflecteren en bovenal: creëren om het culturele zelfbewustzijn dat hierboven wordt genoemd verder te versterken.^{5 6}

De vier culturele basisvaardigheden
(Van Heusden, 2010).

Daarnaast geeft het inzichtelijk maken van kunstzinnige processen en het ontwikkelen van creativiteit onze leerlingen een beter idee van de werking van media en berichtgeving in de huidige maatschappij. Met ons onderwijs maken en houden we leerlingen enthousiast voor de kunstvakken en zorgen we dat plezier, kennis en creativiteit samengaan. Daarvoor zoeken we verbindingen met de alledaagse, spontane (visuele) praktijken van jongeren én de praktijken van hedendaagse kunstenaars en ontwerpers om een betere aansluiting bij de belevingswereld van onze leerlingen te creëren door een uitgebreid netwerk van samenwerkingspartners in Nijmegen en omgeving in stand te houden.⁷

Kunst- en cultuureducatie zijn daarmee voor het Montessori College van wezenlijk belang om de brede montessoridoelen creativiteit, maatschappelijke bewustwording en zelfstandigheid te realiseren.

³ Nussbaum, M. (2010) *Niet voor de winst*. Amsterdam: Ambo|Anthos Uitgevers.

⁴ SLO (2010) *Creatief denken en handelen*. <https://www.slo.nl/thema/meer/21e-eeuwsevaardigheden/creatief-denken/> (geraadpleegd op 25 mei 2021).

⁵ Heusden, van, B., A. Rass & J. Tans (2016) *Cultuur2. Basis voor cultuuronderwijs*. Assen: Van Gorcum.

⁶ Anderson, L.W. & Krathwohl, D.R. (2001) *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives* (Complete edition). New York: Longman.

⁷ Heijnen, E. (2016) *Remixing the Art Curriculum*. Proefschrift. Radboud Universiteit Nijmegen.

Pedagogische visie van de school

Creativiteit is één van de brede montessoridoelen. Door het Verenigd Montessori Onderwijs wordt creativiteit als volgt gedefinieerd:

Bij creativiteit laat de leerling zich prikkelen door alle kennis en informatie om zich heen zodat de nieuwsgierigheid wordt aangewakkerd. De leerling ontwikkelt het vermogen om zich zaken te verbeelden en gebruikt hiervoor zijn (logische) voorstellingsvermogen maar ook zijn fantasie en versterkt hiermee zijn verbeeldingskracht. Daarnaast zorgt creativiteit er tevens voor dat de leerling mogelijkheden ontwikkelt om gevoelens, ervaringen en ideeën vorm te geven met behulp van uiteenlopende middelen zodat het creërend handelen en te durven te experimenteren wordt versterkt.

Uit: VMO - De zichtbaarheid van de brede montessoridoelen (p. 14.)

CREATIVITEIT GAAT NIET OVER WAT IEMAND ANDERS DENKT, MAAR OVER WAT JIJ ZELF DENKT – WILL GOMPERTZ

CREATIVITEIT VOLGENS ONZE LEERLINGEN:

Om creatief te zijn heb je vooral originaliteit en durf nodig.

Er zijn mensen met meer grenzen die minder spannend leven en die zullen misschien iets anders creatief vinden dan waaghalzen.

Creativiteit is het verzinnen en uitproberen van nieuwe dingen. Je hebt vooral je eigen gedachtes en waarnemingen nodig want creativiteit komt voort uit je eigen ideeën.

Om creatief te zijn moet je buiten de randjes kleuren, en breed kunnen en durven denken.

Creativiteit is voor mij even lekker je hoofd leeg maken door je eigen ideeën te creëren en niet erg op te hoeven letten of iets fout is. Om creatief te zijn heb ik wel wat tijd nodig, ik houd van uitstellen dus kom ook vaak met de meeste ideeën als ik tijdsnood heb.

Ik denk dat creatief zijn vooral betekent dat je durft, ook om dingen te maken die misschien niet heel mooi zijn. Iedereen kan creatief zijn, maar elk persoon heeft een andere manier om zijn creativiteit te laten zien.

Creativiteit zou ik definiëren als het bedenken van oplossingen, het hoeft niet eens zo ingewikkeld te zijn. Kunst valt ook onder creativiteit, kunst is denk ik een imitatie van iets in de wereld. Je hebt niks nodig om creatief te zijn naar mijn mening.

Iedereen kan creatief zijn, creatief zijn is het vermogen om nieuwe dingen te bedenken. Ik denk dat het enige wat je nodig hebt om creatief te zijn een 'open mind' is, je moet jezelf niet blokkeren.

Het Verenigd Montessori Onderwijs (VMO) heeft zes karakteristieken beschreven die kenmerkend zijn voor het voortgezet Montessorionderwijs. Ook voor de (kunst- en cultuur)vakken op onze school zijn deze karakteristieken een leidraad.

- ❖ *Hoofd, hart en handen:* Leerlingen worden gestimuleerd om hun ideeën, fantasie, overtuigingen en verhalen zowel vanuit de cognitie als vanuit de emotie op een persoonlijke manier te verbeelden, te verwoorden en te interpreteren in de vorm van creatieve processen en producten.
- ❖ *Leren kiezen:* In praktijk en theorie ligt de nadruk op het leerproces en worden leerlingen gestimuleerd keuzes te maken in hoe en waarom ze een opdracht of stof op een bepaalde manier verwerken. In alle opdrachten zijn er op diverse momenten keuzemogelijkheden voor leerlingen, maar ook in hun rooster, mentorkeuze en in de specials wordt deze karakteristiek zichtbaar.
- ❖ *Reflecteren:* Leerlingen worden uitgedaagd om inzicht te verwerven in hun creatieve processen en daar zelf woorden en beelden aan te geven door middel van formatieve evaluaties, bijvoorbeeld in de vorm van reflectiegesprekken/verslagen, zelfevaluaties enz. Criteria en doelen worden voorafgaand aan een opdracht (waar het kan samen met leerlingen) helder gedefinieerd en leerlingen leren elkaar feedback te geven. Formatieve evaluatie speelt hierbij een belangrijke rol.
- ❖ *Sociaal leren:* Leerlingen uit verschillende jaarlagen komen in hun eigen lessen, maar ook in keuzeuren, begeleidingslessen, mixweken, tijdens culturele activiteiten en internationale reizen in aanraking met elkaars achtergronden en interesses, werk en werkwijze, en leren door interactie, feedback en groepsopdrachten van en met elkaar.
- ❖ *Samenhang in leerstof:* Leerlingen worden tijdens de lessen uitgedaagd om de verbanden tussen hun eigen werk en dat van hun klasgenoten, maar ook tussen hun eigen werk en dat van kunstenaars te zien en te begrijpen. De kunst- en cultuurvakken werken in vakoverstijgende projecten, interdisciplinair met andere vakken samen. Leerlingen worden daardoor uitgedaagd over de grenzen van vakgebieden te kijken, maar ook de verbanden tussen vakken te herkennen.
- ❖ *Binnen en buiten school:* In de school wordt het werk van leerlingen tentoongesteld en gedeeld zodat ook anderen kennis kunnen nemen van het gemaakte werk. Leerlingen worden door middel van excursies, voorstellingen etc. direct met kunst in contact gebracht en ervaren en beschouwen de kunst zoals gemaakt en/of bedoeld. Geregeld zoeken we ook naar podia buiten school in de publieke sfeer om daar werk van leerlingen te delen. Tijdens diverse internationale uitwisselingen is er speciale aandacht voor culturele en kunstzinnige uitwisseling.

Vertaling naar de praktijk op onze school

Om de wat meer theoretische beschouwing van de meerwaarde van kunst en cultuur op onze school te concretiseren, hanteren wij de volgende uitgangspunten in onze visie en willen wij ons de komende tijd focussen op de volgende drie pijlers:

ZICHTBAARHEID	VERBINDING	STEM VAN DE LEERLING
---------------	------------	----------------------

Zichtbaarheid

Het zichtbaar maken van kunst en cultuur op het Montessori College Nijmegen heeft een prominente plaats in onze visie. Kunst en cultuur wordt door de school geademd. Kunstvakken zijn niet gebonden aan een lokaal, maar ook buiten de grenzen van het lokaal wordt het werk zichtbaar, zowel tijdens het maken, het oefenen als tijdens het presenteren. Zo zou onder andere bij binnenkomst van de verschillende gebouwen met momenten iedereen omvergeblazen moeten worden door muzikale, theatrale of beeldende voorstellingen. Beeldend werk van leerlingen en collega's wordt tentoongesteld in de gangen of in de pauzes met een Broodje cultuur en aanwezig worden aan het denken gezet met kunstzinnige gedachtenspinsels. Op deze manier voelen onze leerlingen zich omringd door kunst en cultuur, worden ze geprikkeld in hun creativiteit en erkend in hun culturele uitingen en ervaringen.

Op het Montessori College is er de ruimte voor alle leerlingen om ál hun talenten te ontwikkelen en ten tonele te brengen, dus ook op het gebied van kunst en cultuur. Alle leerlingen krijgen de kans om ergens in uit te blinken, hun grenzen te verleggen en trots te zijn op wat ze kunnen. Leerlingen maken binnen de lessen en opdrachten keuzes in de creativiteit die ze willen ontplooiën, maar ook de flexibilisering van het rooster biedt legio mogelijkheden om hun eigen ontwikkeling vorm te geven. Zo zijn er meerdere uiteenlopende specials die zorgen voor de verkenning, verbreding en verdieping van de interesses en talenten van onze leerlingen (zie ook het onderwijsprogramma). Tijdens activiteiten-/mixweken, projecten en het Cultuur Breed programma kunnen leerlingen hun creatieve uitingen met elkaar delen en laten zien hoe en met wie ze hun groei doormaken. Zo bereiken we 'zichtbaarheid' en krijgen alle leerlingen een gelijke kans.

Stem van de leerling

Elke vorm van onderwijs draait om de leerlingen en vooral in ons cultuurbeleid willen wij de leerlingen meer centraal zetten. Door de leerling meer zelfverantwoordelijkheid en inspraak te geven in de invulling van kunst- en cultuur op school kunnen vraag en aanbod beter op elkaar aansluiten en wordt de (culturele) belevingswereld van de leerling meer en meer de school ingetrokken. Bovendien stimuleren we hiermee dat de leerlingen zelfstandig creatieve keuzes maken en hun eigen culturele identiteit verder leren ontdekken. Dat doen zij onder andere tijdens een productieve, receptieve en reflectieve benadering van de kunstvakken, waarmee ze zichzelf leren uiten, hun interesses leren kennen en hun ervaringen onder woorden weten te brengen.

De stem van de leerling moet dus gehoord worden! De input van leerlingen staat voorop, niet alleen op receptief en productief vlak, maar ook als het gaat om ons kunst- en cultuurbeleid. Wat leerlingen belangrijk vinden en voor ogen hebben komt voortdurend terug in onze beleids- en visievorming en in onze werkzaamheden. Hiermee krijgen de leerlingen autonomie in de manier waarop de cultuurprofielschool uitgedragen wordt (ook terug te lezen in het schoolplan 2020-2024). Deze keuzevrijheid sluit goed aan bij de montessorikarakteristieken. Doordat wij de leerlingen in onze lessen leren om eigen keuzes te maken, stimuleer je de autonome motivatie van leerlingen en zien leerlingen sneller het persoonlijke belang van kunst en cultuur in. Zo wordt er veel nadruk gelegd op formatief evalueren. Leerlingen stellen zelf hun eigen doelen. Ze krijgen feedback, maar geven deze ook aan anderen. Door deze (zelf)reflectie op hun eigen werk en dat van anderen leren ze hun eigen niveau bepalen en hun eigen ontwikkeling monitoren, ook op het gebied van creativiteit.

PRODUCTIEF & ACTIEF

In de kunstvakken krijgen leerlingen de ruimte om vanuit hun eigen interesses het proces vorm te geven. De (eventueel) opgelegde kaders zijn niet bedoeld om de creativiteit van leerlingen in te perken, maar juist te stimuleren (Hoogeveen, 2013). Dit stimuleert de eigen nieuwsgierigheid van de leerlingen en daagt ze uit om te experimenteren met hun ideeën het creatieve leerproces dat daaruit voortvloeit.

REFLECTIEF

Naast een actieve, productieve en receptieve beoefening van kunst en cultuur speelt reflectie een centrale rol in het leerproces van onze leerlingen. Reflectie bevordert namelijk groei. Door te reflecteren geeft een leerling betekenis aan hetgeen hij/zij zelf gecreëerd heeft of aan hetgeen hij/zij gezien, ervaren en gevoeld heeft. Op het Montessori College komt die reflectie onder andere terug in het formatief evalueren, doordat leerlingen hun persoonlijke doelen opstellen, feedback krijgen en reflecteren op hun eigen werk.

RECEPTIEF

Op het Montessori College komen de leerlingen wekelijks in aanraking met culturele activiteiten. Leerlingen kunnen de talenten van andere leerlingen aanschouwen bij activiteiten zoals een Broodje cultuur of de Culturele avond. Deze activiteiten mogen – in overleg met de leerlingen – een nóg groter aandeel in de jaarplanning krijgen, bijvoorbeeld met mini-optredens in een van de vele 15-minuten pauzes. In de komende jaren moet er op het Montessori College een Cultuurloket ontstaan, door én voor leerlingen, die de organisatie op zich neemt van exposities, voorstellingen en andere activiteiten én zich inzet voor de zichtbaarheid van kunst en cultuur op de campus.

BELEIDSMATIG

In regelmatige gesprekken met de leerlingenraad en afgevaardigden van bijvoorbeeld Kunst-plus of de cultuurstroom werken we het beleid en de visie op kunst en cultuur verder uit. Dit doen we bijvoorbeeld met leerlinginterviews of leerlingarena's. Hiermee slaan we als cultuurteam op het gebied van kunst en cultuur een brug tussen de leerlingen en het schoolbeleid vanuit kernteams en schoolleiding.

Verbinding

Het creëren van verbinding vanuit kunst en cultuur staat centraal: verbinding met de leerlingen; verbinding binnen de kunstvakken, maar ook met de andere vakken en de culturele wereld buiten de school; verbinding tussen collega's en met de schoolleiding; en verbinding tussen de verschillende locaties. Op die manier ontstaat er een diepgaande samenwerking en integratie van kunst, cultuur en creativiteit in de lessen, de gangen en op de campus.

De verbinding tussen kunst- en niet-kunstvakken opent een verzameling aan verschillende perspectieven op de wereld: economisch, sociaal, historisch, moreel, wetenschappelijk etc. Juist omdat kunstwerken vaak een zeer waardevolle manier zijn om begrip te verwerven van andere culturen, meningen en contexten.⁸ Hiermee kan het Montessori College onderwijs aanbieden dat leerlingen vanuit kunstzinnige uitingen in contact brengt met kwesties die raken aan geslacht, ras, etniciteit en ervaringen met en begrip voor andere culturen. Het kunstonderwijs wordt op die manier verbonden aan lessen in burgerschap. Zo streven we ernaar dat in verschillende lessen een kunstwerk als startpunt wordt genomen voor het bespreken van een bepaald thema en dat er meer interdisciplinair gewerkt gaat worden. Daarvoor zijn onze interdisciplinaire projecten, de schoolkrant en het voordrachtfestival goede startpunten.

⁸ Nussbaum, M. (2010) *Niet voor de winst*. Amsterdam: Ambo|Anthos Uitgevers.

4. AMBITIES

ONZE WENS IS DAT ER EEN GOED FUNDAMENT GECREËRD WORDT WAARIN KUNST EN CULTUUR KAN GEDIJEN OP HET GEHELE MONTESSORI COLLEGE – HET CULTUURTEAM

Margot wil haar kracht als doener, organisator en netwerker (binnen en buiten school) optimaal inzetten in het cultuurteam.

Agnes wil de verbinding tussen vmbo-locatie en havo/vwo-locatie vanuit de kunstvakken sterker maken: 'Ik ga pas weg als het staat.'

Mannick wil een sterk fundament creëren voor kunst en cultuur op school in de vorm van een leeratelier.

Gedachtenspinsels,
het web van meerdere gedachtes.
Jij, de wereld en de verwondering.
Schrijf je gedachtenspinel op en lever deze in bij de receptie.
Wie weet krijgt jouw spinsel een mooie plek in de school.
De gekozen spinselkaart wordt afgedrukt.

Namens het cultuurteam,
Agnes, Mannick en Margot

Onze visie en missie, waaruit onze ambities voortvloeien, dragen wij uit binnen en buiten de school. Hiervoor hebben wij visie-tekaartjes en gedachtenspinsels bedacht, die we onder andere tijdens open dagen en voorlichtingen, maar ook op school zelf, inzetten om het cultuurprofiel te benadrukken en onze zichtbaarheid op school te versterken. Daarnaast zetten wij hiermee onze leerlingen en collega's op school aan het denken over de betekenis van kunst en cultuur.

Jacob ondersteunt en faciliteert het team, maar zet ook – vanuit visie en beleid – kaders. Hij bewaakt het gemeenschappelijk belang. Ook gaat hij op zoek naar een vierde cultuurcoördinator, die op de termijn uit Groesbeek komt.

Wat zie je als je je
telefoon eens weglegt en
langer naar de wereld kijkt?

Hieronder staan de doelen en ambities van het cultuurteam 2021-2025. Deze doelen en ambities zijn verdeeld over de drie pijlers die in ons beleid centraal staan: zichtbaarheid, stem van de leerling en verbinding. De ambities zullen elk jaar vertaald worden naar een jaarplanning en ambitieoverzicht bestaande uit concrete SMART-doelen die wij binnen dat jaar willen realiseren. In het schooljaar 2020/2021 zijn we begonnen met het uitwerken van deze ambities. Zo hebben we de lijntjes met de schoolleiding en de kernteams korter gemaakt en zijn we met de campusbrede vakgroep kunst en cultuur samen gaan zitten om de verbinding tussen de verschillende niveaus en jaarlagen kleiner te maken. De komende jaren gaan we verder met deze ambities. Daarbij maken we een onderscheid binnen een korte termijn (behaald binnen 1-2 jaar, aangegeven met de kleur oranje) en een lange termijn (behaald binnen 4 jaar, aangegeven met de kleur paars).

Zichtbaarheid

De zichtbaarheid van het cultuurteam en het cultuurprofiel wordt versterkt, door:

Het cultuurteam verstevigt haar zichtbaarheid in de school door aanwezig te zijn bij en input te leveren voor studiedagen, vergaderingen, kernteams, ontwikkeldagen en het organiseren van onderwijs, projecten en excursies etc. met als doel het cultuurprofiel te bewaken.

De organisatie en uitvoering van de zichtbaarheid van het cultuurprofiel over de gehele campus wordt verder uitgerold (door middel van exposities – bijvoorbeeld een mini-Montessorimuseum op de Berk – presentaties, social media, website etc.) met een bijzondere aandacht voor de Berk.

Er komt meer ruimte in de school om leerlingen- en docentenwerk tentoon te stellen (bijvoorbeeld meer leerlingenwerk in de personeelskamer en docentenwerk in de gangen).

Er is een consequent en regelmatig overleg en evaluatie met (vertegenwoordigers van) verschillende jaarlagen en niveaus over de invulling van kunst en cultuur op school. De jaaragenda en jaarambitie vormen onze vaste structuur in ons werk en overleg als cultuurteam.

Op school hangt er een sfeer waarin culturele initiatieven ontwikkeld en ondersteund worden vanuit de gehele school en diens actoren, zowel OOP, OP, leerlingen, ouders en samenwerkingspartners.

Stem van de leerling

Leerlingen krijgen een duidelijkere en actieve plek in de invulling, het uitdragen en het zichtbaar maken van ons cultuurprofiel, door:

Er wordt een leerlingenarena georganiseerd waarin leerlingen hun mening delen over het belang van kunst en cultuur op school; hun suggesties worden meegenomen in de inrichting van het cultuurprofiel.

De leerlingenarena is een weerspiegeling van de leerlingenpopulatie op onze school die niet alleen bestaat uit leerlingen die actief zijn in bijvoorbeeld de leerlingenraad of op het gebied van kunst en cultuur.

De samenwerking met de leerlingenraad is ons uitgangspunt in de verbinding naar alle klassen en leerlingen. Dit zorgt voor een regelmatige terugkoppeling om na te gaan of de stem van de leerling genoeg gehoord wordt.

Leerlingen en docenten bespreken met elkaar hoe de suggesties van leerlingen nog meer betrokken kunnen worden bij het invullen en verbeteren van de kunst(vak)lessen (bijvoorbeeld met participatory design of vraaggestuurd onderwijs).

Leerlingen hebben meer zeggenschap in de zichtbaarheid en verbinding van kunst en cultuur binnen en buiten de school, bijvoorbeeld in het cultuurbeleid op school.

Het aanbod van eindexamenvakken wordt onderzocht, zodat dit nog beter aansluit bij de keuzes die leerlingen kunnen en willen maken binnen hun uitstroomprofiel. Binnen Dienstverlening en Product op het MMvmbo komt er een profielvak Kunst en Cultuur, zodat leerlingen in leerjaar 3 en 4 ook op dit gebied hun talenten en interesses kunnen uiten en ontwikkelen.

Verbinding

De ingezette verbinding wordt verder versterkt en gewaarborgd door:

Er is regelmatig contact, minstens drie keer per jaar, met de schoolleiding, kernteams en leerlingenraad over de integratie en uitvoering van het kunst- en cultuonderwijs.

Er wordt gezocht naar het verrijken, versterken en uitbreiden van vakintegratie binnen de vakgroep kunst en cultuur middels een pilot *leeratelier* en eventueel andere initiatieven.

Er wordt vanuit doorlopende leerlijnen binnen de kunstvakken op de gehele campus gewerkt, gedacht en ontwikkeld om de keuzevrijheid, de zelfreflectie en creativiteit bij de leerling verder te stimuleren.

Er wordt meer bewustzijn gecreëerd onder collega's dat de verbinding tussen hun eigen vak en kunst en cultuur al aanwezig is in hun onderwijs. Dit houdt in dat collega's bij elkaar gaan halen en brengen, waardoor de integratie van kunstvakken met niet-kunstvakken verstevigd wordt en er meer dwarsverbindingen ontstaan.

Er worden campusbrede cultuurdagen tijdens activiteitenweken georganiseerd waarin uitwisseling tussen niveaus en jaarlagen gestimuleerd wordt.

Er is vanuit een gevarieerde leeromgeving een campusbrede verbinding tussen kunst- en niet-kunstvakken, waarin er samen ontworpen, onderzocht en geëvalueerd wordt (met speciale aandacht voor de rol van kunstvakken binnen Agora en MC2, maar ook de locatie Groesbeek).

Er wordt vanuit het cultuurteam twee keer per jaar *leerateliers* aangeboden voor het personeel (bijvoorbeeld in de vorm van workshops, lezingen, museumbezoeken) ter behoeve van de deskundigheidsbevordering op het gebied van kunst- en cultuonderwijs.

Het Montessori College ziet zichzelf als een lerende organisatie met als uitgangspunt de brede Montessoridoelen creativiteit, maatschappelijke bewustwording en zelfstandigheid, en schoolbrede ambities als didactisch coachen, formatief evalueren en de stem van de leerling. Ook vanuit de vakgroep kunst en cultuur liggen er ambities. Deze ambities hebben wij meegenomen in onze doelen en ambities, maar zijn ter verdieping te vinden in bijlage 4.

5. ONDERWIJSPROGRAMMA & SAMENWERKINGSPARTNERS

VROEG IN JE LEVEN KENNISMAKEN MET KUNST EN CULTUUR ZET JE BLIK NAAR BUITEN OPEN - HET CULTUURTEAM, 2020

KUNSTVAKKEN MMVMB0

MMvmb0 staat voor ModernMontessori-vmbo. In deze variant van het vmbo wordt er werkt met talentgebieden. In de onderbouw van het MMvmb0 zijn de musische vakken gebundeld in het talentgebied Talent en Expressie. Klas 1 krijgt gedurende het jaar in 4 periodes van 8 weken een programma aangereikt waarin diverse basisvaardigheden aangeleerd worden. Dit geldt voor de disciplines; muziek, film, dans/ bewegingsleer en beeldend. Binnen de programma's worden steeds keuzemogelijkheden voor de uitvoering aangeboden en de leerlingen uitgedaagd meer en meer hun (latente) expressie talenten te ontdekken.

In klas 2 werken de leerlingen in drie periodes steeds individueel of in groepjes aan "uitdagingen" die ze maken tot een persoonlijk verhaal waarbij de leervraag van de leerling centraal staat. De expressievorm waarin leerlingen deze uitdaging uitvoeren worden gekoppeld aan de kerndoelen. Naast het reguliere programma worden wekelijks een keuze-uur aangeboden. Hierbij kunnen leerlingen per periode kiezen voor een cursus waarin ze geïnteresseerd zijn. Radio Berk, Filmacademie, dans, Dungeons and Dragons (zie vakwerkplan). In klas 3 van vmbo-b/k/t hebben de leerlingen kernvak KCKV. Daarnaast krijgen alle leerlingen een breed cultuurprogramma aangeboden met voorstellingen en workshops van bijvoorbeeld samenwerkingspartners als TheaterAanZet en de Honig-fabriek.

In hun examenjaren kunnen leerlingen voor het profiel Dienstverlening & Product kiezen. Hierbij krijgen ze onder andere les over fotografie en (multimediale) vormgeving en productie.

KUNSTVAKKEN VMBO-T, HAVO EN VWO (OB)

In de onderbouw vmbo-t, havo en vwo van het Montessori College volgen leerlingen verschillende kunstvakken, te weten tekenen, podiumexpressie (dans en drama), handvaardigheid en muziek. Het curriculum voor de onderbouw is hiermee uitgebreid ten opzichte van eerdere jaren. In het derde leerjaar vmbo-t kunnen leerlingen beeldende vorming of muziek als examenvak kiezen. Binnen havo en vwo kunnen leerlingen in het derde leerjaar kiezen of ze het vak beeldende vorming (tekenen, handvaardigheid en fotografie) of muziek volgen. In de keuze-uren kunnen alle leerlingen uit het derde leerjaar ook aanhaken bij de workshops die voor de cultuurstroom worden gegeven en eventueel andere specials kunst- en cultuur die door (externe) docenten aangeboden worden. Hiermee ontstaat er meer keuzevrijheid voor de leerlingen, wat mooi aansluit bij de montessorikarakteristiek "leren kiezen".

Parallel aan het reguliere kunstvakkenprogramma bestaat de cultuurstroom (zie bijlage 5) van de brugklas tot en met klas 3. In de cultuurstroom werken leerlingen vmbo-t, havo, vwo en vwo-plus samen aan speciale kunst- en cultuurprojecten waarbij het integreren van de verschillende kunstvakken centraal staat, waardoor de samenhang in leerstof benadrukt wordt. Ook de karakteristiek 'binnen en buiten school' speelt een belangrijke rol bij de invulling van de cultuurstroom doordat leerlingen verschillende workshops bij wonen op culturele locaties in Nijmegen en gastdocenten op school workshops geven. Binnen het Cultuur Breed programma volgen de leerlingen uit de cultuurstroom 3 en leerlingen uit het vierde leerjaar vmbo-t/havo/vwo die dat willen workshops (bijv. film, grafische technieken, dans op locatie, muziekcovers, singer-songwriter) in de keuze-uren.

Onderwijsprogramma

KUNSTVAKKEN VMBO-T, HAVO EN VWO (BB)

In de bovenbouw van vmbo-t kunnen leerlingen het examenvak tekenen kiezen. In de bovenbouw van het havo en vwo en in aansluiting op het programma van de kunstvakken en de cultuurstroom in de onderbouw kunnen leerlingen in het vierde jaar, in het profiel CM en in het vrije deel, muziek en tekenen als examenvak kiezen. Onderdeel van het programma van de examenvakken is o.a. het bezoeken van muziekpodia en musea. Alle leerlingen in de bovenbouw havo en vwo volgen het vak CKV. Hier wordt projectmatig en interdisciplinair gewerkt naar aanleiding van uiteenlopende disciplines en dimensies. In het verlengde van de opdrachten kiezen leerlingen zelf een culturele activiteit. In havo 5 en vwo 5 en 6 kunnen leerlingen die dat willen meedoen aan het verdiepingsprogramma Kunst Plus (zie vakwerkplan). Daarnaast worden er ook podiumkunsten aangeboden in de vorm van het Voordrachtsfestival. Leerlingen kunnen zich vanaf de bovenbouw vrijwillig inschrijven. Ook worden er andere kunst- en cultuurspecials aangeboden, zoals Kunstgeschiedenis en Kunstbeschouwing. Bovendien worden leerlingen in de examenklassen bij het maken van hun profielwerkstukken aangemoedigd om te kiezen voor creatieve genres/vormen, zoals een documentaire, tijdschrift of film.

CULTUREEL BREED PROGRAMMA

Het Montessori College kent een uitgebreid cultureel programma voor alle leerlingen (zie bijlage 1). Zo is er het terugkerende open podium "Broodje Cultuur" waar leerlingen hun muzikale, dans-, film- of theatertalent kunnen tonen. Jaarlijks is er een grote culturele avond voor en door het hele Montessori College. Tijdens activiteitenweken (twee keer per jaar) is er voor alle leerlingen een breed cultureel programma, uiteenlopend van lipdub tot museumbezoek, van stadswandeling tot theatervoorstelling. Ook nemen leerlingen een kijkje in de keuken van de kunstenaars en hun ambachten (op locatie). Tijdens deze activiteitenweken worden regelmatig gastdocenten uitgenodigd voor workshops en worden in verschillende steden musea bezocht. Ook gedurende het reguliere lesprogramma worden geregeld excursies, muziek- en theaterworkshops georganiseerd. Met dit programma-aanbod wordt vanuit de montessorikarakteristieken het sociaal leren en het binnen- en buitenschools leren gestimuleerd, zodat leerlingen van en met elkaar leren binnen een authentieke leeromgeving.

Het buitenschoolse cultuurprogramma beperkt zich niet tot Nijmegen of Nederland. We bieden internationale culturele reizen en uitwisselingen en hebben een actief internationaliseringsprogramma waarin culturele uitwisseling een belangrijk onderwerp is. Het team 'De Verbinding' (voorheen internationalisering) is de afgelopen jaren druk bezig geweest met het ontwikkelen van een eigentijds beleidsplan en een duidelijke visie omtrent reizen en (internationale) projecten.

KEUZE-UREN

Tijdens de keuzeuren in de onderbouw en bovenbouw is er binnen het Montessori College een heel keuzeprogramma van vaklessen, studie-uren en specials die onder andere vanuit de vakgroep kunst en cultuur ingevuld worden. Dit vertaalt zich naar specials fotografie, schoolkrant, grafische technieken, kunstbeschouwing, Atelier-uren, waarbij leerlingen hun eigen interesses en talenten verder kunnen ontdekken.

INTERDISCIPLINAIR

In aanvulling op de algemene ontwikkeling van jongeren en het curriculum biedt de school meerdere interdisciplinaire programma's. Zo krijgen leerlingen in de onderbouw het vak Wereldbeeld en Taal (WBT), waarin o.a. geschiedenis, economie en de talen gecombineerd worden. Samen met de kunstvakdocenten en WBT werken leerlingen in de onderbouw gedurende een periode van 8 weken gezamenlijk aan het project Film-Ver-Halen. Leerlingen moeten dan een transfer maken tussen de verschillende vakinhoud en vaktaal. Op het MMvmbo bestaan de talentgebieden Talent & Oriëntatie, Talent & Natuur en Talent & Expressie, die leerlingen uitdagen om hun interesses en talenten verder te ontdekken die verder gaan dan de afgebakende (kern)vakken.

In het hele vierde jaar van het havo en vwo bieden wij het vak Studium Generale aan. In dit vak is er aandacht voor historische, religieuze en culturele onderwerpen die het reguliere lesprogramma aanvullen of verdiepen, waarmee de verbanden tussen de verschillende vakken explicieter gemaakt. Ook bestaan er de zogenaamde profielmodules. Dit zijn interdisciplinaire modules waarin leerlingen een periode lang aan de hand van complexe groepsoopdrachten (waarvan de uitkomst niet op voorhand bekend is) aan een thema werken, bijvoorbeeld een zelfbedachte utopie. De vakken geschiedenis, filosofie en kunstgeschiedenis en Engels bieden daarbij input.

Samenwerkingspartners

Leerlingen op het Montessori College worden aangesproken op hun talent en ambities. Daarvoor hebben wij op het Montessori College ook een ruim aanbod van kunst en cultuur in projectvormen die georganiseerd worden door onze samenwerkingspartners. Daarbij vinden we het belangrijk dat leerlingen door middel van kunst en cultuuronderwijs kritisch naar zichzelf, de ander en de wereld kijken. Kunst kent geen eenduidige waarheid en is daarin bij uitstek geschikt om leerlingen op andere wijze te leren kijken en luisteren, denken en handelen. Voor een school met zijn rijkdom aan culturele instanties ligt cultuur overal voor het grijpen. Omgekeerd weten culturele instanties ons ook goed te vinden.

Het Montessori College heeft een breed scala aan buitenschoolse partners en contacten. De structurele samenwerking en incidentele samenwerking met partners komt tot uitdrukking in gezamenlijke visievorming en activiteiten die bijdragen aan het aanbod voor kunst en cultuuronderwijs. Wij vinden het belangrijk dat alle leerlingen actief, receptief en reflectief ervaringen kunnen opdoen op het gebied van kunst en cultuur, zowel binnen als buiten de school. Er wordt gestreefd naar actieve cultuurbeoefening. In de cultuurprogramma's is daarom veel aandacht voor deelname aan en verdieping in kunst en cultuur. Dit doen wij door de leerlingen enthousiast te maken en te houden voor uiteenlopende culturele uitingen. Plezier, kennis en creativiteit gaan samen in de ontwikkeling van onze leerlingen. Zelfstandigheid, samenwerken en probleemoplossend vermogen zijn naast het verwerven van kennis steeds belangrijker. Kunst- en cultuuronderwijs is een uitstekend middel om deze vaardigheden te ontwikkelen.

De kunst- en cultuureducatie uit het culturele veld versterkt algemene kennis en geeft een breder inzicht in maatschappelijke ontwikkelingen. Het versterkt bovendien het respect van iedere leerling voor de bekende en onbekende omgeving, expressies en concepten. Het is daarmee van wezenlijk belang bij het realiseren van de doelstellingen van het montessorionderwijs, waarbij binnen én buiten de school leren voorop staat.

Nijmegen is een regionaal cultuurcentrum. Daardoor is er een breed scala aan buitenschoolse partners en contacten. De contacten ontstaan door een actieve communicatie vanuit onze eigen persoonlijke netwerken, uit gerichte mailing van de partners en organisaties die zich met kunsteducatie bezighouden en door zelf actief mogelijke partners, kunstenaars en gastdocenten te benaderen. We plannen structureel cultuurdagen in en nodigen gastdocenten uit, tijdens en buiten de reguliere lessen om. Mede daardoor wordt ons netwerk steeds vergroot en blijft in beweging. Hierin is ook een ambitie om wellicht op langere termijn een cultuurloket te realiseren waarin ons netwerk duidelijk zichtbaar is voor zowel structurele samenwerkingspartners als incidentele samenwerkingspartners. Binnen de school zien we vaker gastdocenten (beeldende kunstenaars, muzikanten en dans etc.) rondlopen om de leerlingen impressies mee te geven.

Evaluatie met samenwerkingspartners vindt op verschillende manieren plaats. Soms zijn er nagesprekken na de activiteiten met de betreffende actoren. Ook mail en telefonische contacten worden gebruikt voor feedback.

In bijlage 2 is een verdere opsomming van culturele centra tot individuele kunstenaars te vinden

6. COMMUNICATIE EN ORGANISATIE

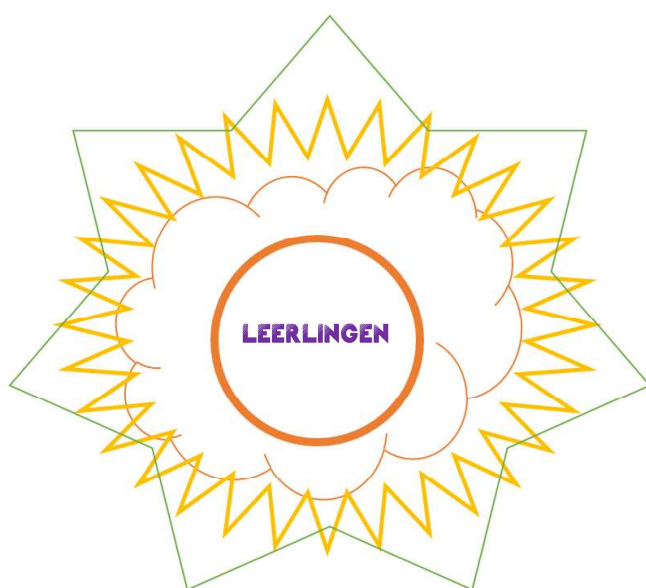
OOK IN KUNST EN CULTUUR STA JE SAMEN STERKER – HET CULTUURTEAM

Het cultuurteam is het aanspreekpunt voor alles op het vlak van kunst en cultuur binnen de school. Het cultuurteam is gesprekspartner voor de schoolleiding, kernteams en vakgroepen. Binnen de schoolleiding heeft Jacob Westra de portefeuille cultuurprofiel.

Je moet iets van chaos in je hebben om dansende sterren te kunnen baren

Naar: Zarathustra, Iraanse profeet en grondlegger van het zoroastrisme

Organogram

DOCENTEN

**CULTUURTEAM
SCHOOLLEIDING**

NETWERK EN OMGEVING VAN DE SCHOOL

Schoolleiding

De portefeuillehouder Jacob Westra stelt binnen de schoolleiding de kaders vast voor het kunst en cultuuronderwijs. Het cultuurteam schrijft binnen deze kaders de visie voor het cultuurplan. Dit is een visie die breed wordt gedragen door schoolleiding, docenten en leerlingen en waarin de Montessori-karakteristieken en de ambities uit het schoolplan een duidelijke plek krijgen.

Er vindt regelmatig overleg plaats met de cultuurcoördinatoren over lopende zaken. Beleidsmatige beslissingen worden voorgelegd aan de schoolleiding. De schoolleider is verantwoordelijk voor facilitering en alle personele en rechtspositionele zaken.

Cultuurteam

De kerngroep bestaat momenteel uit 3 cultuurcoördinatoren:

- Cultuurcoördinator Berk Agnes Smit
 - Cultuurcoördinator Beuk onderbouw Margot van Neerven
 - Cultuurcoördinator Beuk bovenbouw Mannick Wolters
-
- ❖ De cultuurcoördinatoren hebben wekelijks een ingeroosterd moment waarop zij bij elkaar komen, en waarbij de portefeuillehouder kan aansluiten. Het cultuurteam-jaaroverzicht wat wordt opgesteld is leidend voor dit overleg.
 - ❖ De drie cultuurcoördinatoren zijn medeverantwoordelijk voor de ontwikkeling, visie en uitvoering van het inhoudelijk beleid op het gebied van kunst en cultuur.
 - ❖ Zij brengen de activiteiten in kaart, sturen aan en zorgen voor een PDCA-cyclus, waarin getoetst en bijgesteld wordt. Verder leggen zij verbindingen tussen de verschillende schooltypen binnen de campus.
 - ❖ Zij verzorgen de communicatie en samenwerking voor kunst- en cultuuronderwijs op het Montessori College Nijmegen, zowel binnen als buiten de school.
 - ❖ Zij zijn verantwoordelijk voor het zichtbaar maken van alles wat er op school op kunst- en cultuurgebied plaatsvindt.
 - ❖ Zij zorgen voor een planmatig overzicht van wat er in een schooljaar plaatsvindt in de vorm van bijv. een kunst- en cultuurladder, in de schoolkrant of andere informatiedragers.
 - ❖ Zij zijn medeverantwoordelijk voor de stem van de leerling binnen de kunst -en cultuurvakken en leggen contacten met leerlingen en leerlingenraden of klankbordgroepen om deze stem op te halen en vorm te geven.

Voor een verdere, uitgebreidere beschrijving van de taken en verantwoordelijkheden verwijzen wij graag naar de bijlage 6.

7. EVALUATIE EN KWALITEITSZORG

VAN KUNST EN CULTUUR KUN JE OOK GEWOON VROLIJK WORDEN. JE HOEFT ER NIET ALTIJD OVER NA TE DENKEN – HET CULTUURTEAM

Het cultuurbeleid op het Montessori College wordt op verschillende manieren geëvalueerd. Het 'reguliere' onderwijsprogramma wordt door de vaksecties geëvalueerd en bijgesteld. De gehele schoolleiding volgt het proces op afstand, waarbij de portefeuillehouder cultuur het proces begeleidt, fungeert als critical friend en zorgt voor afstemming met de ambities en visie van de schoolleiding.

Leerlingenenquêtes, leerlingenarena's, leerlingenraad en klankbordgroepen geven inzicht in de ervaringen van leerlingen. Het vaststellen van het cultuurprogramma wordt gecommuniceerd met de kernteams qua inhoud en aansluiting bij leerlingen. Het werk van de cultuurcoördinatoren wordt elk jaar in samenwerking en overleg met het de portefeuillehouder en de kernteams samengesteld, geëvalueerd en vervolgens bijgesteld. We hanteren hierbij de PDCA-cyclus (Plan-Do-Check-Act) waardoor we de kwaliteit van onze acties gedurende de rit steeds kunnen verbeteren.

Sinds twee jaar is er op onze school regelmatig een aanjagersoverleg ingepland met deelnemers uit alle vakgroepen, om zo continu een dialoog te voeren en elkaar op de hoogte te brengen over wat er allemaal speelt binnen de school. Op dit moment is een van de cultuurcoördinatoren de aanjager van de vakgroep kunst en cultuur. Zo blijven we steeds in verbinding en beweging. Jaarlijks worden er tevredenheidsonderzoeken afgenomen volgens een meetplan dat aan het begin van ieder schooljaar wordt vastgesteld.

De examenresultaten van leerlingen bij tekenen en muziek worden elk jaar met behulp van Wolf door vakdocenten geëvalueerd en de uitkomsten daarvan worden gedeeld met de schoolleiding. Binnen de cultuurstroom vinden er per project op verschillende manieren (vragenlijsten, klassengesprek) evaluaties plaats tussen leerlingen en cultuurdocenten. Daarnaast vinden er steeds vaker leerlinge-evaluaties plaats in de vorm van leerlingenarena's en -interviews.

Evaluatie en ontwikkeling

Sinds de visitatie in 2018 is er meerdere malen geëvalueerd en vooruitgekeken naar de toekomst, waarbij verschillende lagen van de school betrokken waren. Veel van deze evaluaties en ontwikkelingen zijn al genoemd in de inleiding (zie p. 6). Hieronder volgt een kort overzicht van wat deze evaluaties en gesprekken op verschillende lagen ons hebben opgeleverd. Ook de verschillende scholings- en professionaliseringsbijeenkomsten worden genoemd.

Schoolleiding

- ❖ (Evaluatie) In het schooljaar 2020/2021 heeft het cultuurteam het cultuurprofielplan voorgelegd aan de voltallige schoolleiding. De nadruk lag hierbij op het afstemmen van onze ambities, missie en visie met die van de school(leiding). De belangrijkste inzichten uit dit constructieve gesprek waren dat we niet moeten vergeten om onze indicatoren (het wat/hoe) toe te voegen aan de ambities: hoe ziet het behalen van deze ambities er concreet uit? Daarnaast benadrukten zij hun eigen 'campusbrede' ambitie, die ook in ons cultuurprofielplan meer naar voren mocht komen. Zij opperden zelfs dat het een idee was om te onderzoeken of Groesbeek ook onderdeel van het cultuurprofiel zou kunnen worden. Vanuit de schoolleiding kwam ook het advies om de interventies en ontwikkelingen tot nu toe een aanwezige plek te geven in ons plan, zie daarvoor o.a. hoofdstuk 2 en dit hoofdstuk.
- ❖ (Scholing en professionalisering) De schoolleiding faciliteert onder andere het traject dat wij met Astrid Rass hebben doorlopen en heeft aangestuurd op een verbindingstraject binnen de

vakgroep. Dit heeft ons als cultuurteam de ruimte, tijd en rust gegeven om ons cultuurbeleid steeds beter op het netvlies te krijgen en dat ook uit te dragen in onze school. Daarnaast sluit de portefeuillehouder regelmatig aan bij vergaderingen van het cultuurteam om richting te geven aan het cultuurbeleid op school en helpt hij bij de voorbereiding op de visitatie.

Cultuurteam

- ❖ (Scholing en professionalisering) In het schooljaar 2019/2020, toen we met drie nieuwe cultuurcoördinatoren zijn gestart, hebben we meegedaan aan pilot van Stefanie Meijer (vanuit de Master Kunsteducatie, eveneens lid van een andere VCPS-school) door middel van het Hexa-spel: een innovatieve kunstzinnige overlegvorm om de betrokkenheid en inbreng van teamleden te genereren. De voltallige schoolleiding en de cultuurcoördinatoren hebben hieraan meegedaan om zo de betrokkenheid te vergroten en de onderlinge verbinding te optimaliseren. Hieruit zijn onder andere de persoonlijke ambities (zie p. 15) uitgekomen die een duidelijke richting voor het cultuurbeleid op school zijn.
- ❖ (Scholing en professionalisering) In het schooljaar 2019/2020, met een vervolg in 2020/2021, is er ook een traject ingezet met Astrid Rass. Tijdens dit traject zijn onder andere de visie en missie aangescherpt en verder onderbouwd, ook vanuit de theorie. Daarnaast zijn uit deze bijeenkomsten onder andere het organogram, de taken en verantwoordelijkheden van het cultuurteam en de gedachtenspingsels ontstaan. Een van de belangrijkste inzichten uit de laatste bijeenkomst was dat we onszelf telkens de vraag moeten stellen: voor wie doen we dit? Zo hebben we het cultuurprofielplan veel meer eigen gemaakt, zodat dit een document is waar wij voortdurend op terug kunnen vallen en vanuit daar ons cultuurbeleid sterker kunnen maken.

Vakgroep kunst en cultuur

- ❖ (Scholing en professionalisering) In het schooljaar 2020/2021 is de gehele vakgroep kunst en cultuur (MMvmbo, vmbo-t, havo/vwo, onderbouw, bovenbouw) een verbindingstraject aangegaan onder begeleiding van Myrthe den Blink (Marant). Dit verbindingstraject werd gecoördineerd door Minne van Loon, die vanuit de cultuurcoördinatoren, in overleg met Jacob Westra, hiervoor uren heeft gekregen. Op deze manier kon zij ons ondersteunen bij het zoeken naar meer verbinding in de vakgroep. Uit dit verbindingstraject kwam onder andere naar voren dat er binnen de vakgroeporganisatie meer behoefte is aan structuur en organisatie. Op basis hiervan is er een jaargenda ontwikkeld met thema's die tijdens de vakgroepvergaderingen aan bod zullen komen, zoals de doorlopende leerlijnen en communicatie. Ook ontdekten we dat we binnen de verschillende jaarlagen en niveaus grotendeels hetzelfde denken over de invulling van het onderwijs, waarbij de leerling voorop staat en zaken zoals keuzevrijheid, creativiteit en het 'ontdekken van een nieuwe wereld' enorm belangrijk zijn. Ook hebben we een aantal wensen neergelegd bij o.a. de schoolleiding, zoals de wens om de keuze-uren gelijk te trekken voor onder- en bovenbouw voor zowel de Berk en de Beuk. Hierdoor komt er meer ruimte voor uitwisseling. Daarnaast wordt er gekeken naar mogelijkheden om de kunstlessen te clusteren. Ten slotte is er een vraag naar meer transparantie rondom aanstellingen binnen de vakgroep en overleg binnen de keuzes van clusteringen. De schoolleiding neemt dit mee.
- ❖ (Evaluatie en ontwikkeling) Het cultuurteam heeft het (voorlopige) cultuurprofielplan aan de vakgroep voorgelegd en om inhoudelijke feedback gevraagd, die met name gericht was op het aanvullen van en opvullen van de hiaten. Hier hebben meerdere collega's op gereageerd. Een van de belangrijkste punten die hieruit naar voren kwam was dat onze ambities nog te weinig concreet zijn, vandaar dat we besloten hebben te werken met een jaarlijkse agenda en jaarplanning, waarin naast onze vaste afspraken ook onze concrete doelen voor dat jaar worden vastgelegd (zie bijlage 7 en 8).

Collega's

- ❖ (Evaluatie en ontwikkeling) In het schooljaar 2020/2021 heeft het cultuurteam zich tijdens een van de eerste personeelsbijeenkomsten gepresenteerd aan de collega's door zakjes met zonnebloempitten uit te delen, met de boodschap "wij komen tot bloei". Begin december volgde hierop een pitch waarbij we onze drie pijlers en gedachtespinsels deelden. Het doel hiervan was om onze zichtbaarheid te vergroten en makkelijker 'vindbaar' te worden voor collega's die iets willen organiseren rondom kunst en cultuur.
- ❖ (Evaluatie en ontwikkeling) Aan het einde van schooljaar 2020/2021 is er contact gezocht met de kernteams van de verschillende jaarlagen om nogmaals te benadrukken wie de contactpersonen zijn vanuit het cultuurteam en met de aankondiging dat het cultuurprofielplan in de eerste week van het schooljaar 2021/2022 verspreid zal worden.

Leerlingen

- ❖ (Evaluatie en ontwikkeling) In het schooljaar 2019/2020 is er door de voormalige cultuurcoördinator Aernout een leerlingenenquête ontwikkeld. In deze enquête worden leerlingen bevraagd over de rol van creativiteit tijdens hun schoolcarrière. Op dit moment is er nog geen vervolg gegeven aan dit initiatief, maar het idee om de leerlingenbetrokkenheid te vergroten is wel meegenomen in onze pijler 'stem van de leerling'.
- ❖ (Evaluatie en ontwikkeling) In het schooljaar 2020/2021 is er een eerste oriënterend gesprek met de leerlingenraad geweest, waarbij we hebben geïnventariseerd wat de ideeën zijn van leerlingen om de stem van de leerling een zwaardere gewicht te geven. We zijn met de leerlingen op zoek gegaan naar mogelijke vormen van inspraak met betrekking tot het cultuurbeleid op onze school. Dit krijgt een vervolg in de komende jaren. Speerpunten hierbij zijn de zicht- en voelbaarheid van kunst en cultuur in de lokalen en het schoolgebouw (zoals in de trappenhuizen en de aula) en op de social media van de school. Ook is er een vraag naar het organiseren van meer gezamenlijke activiteiten waarbij leerlingen (eind)verantwoordelijk zijn voor vorm en inhoud.

Externen

- ❖ (Evaluatie en ontwikkeling) Tijdens en na afloop van samenwerkingen met onze culturele partners wordt er vaak teruggeblikt op de samenwerking. Zo wordt er input van leerlingen en docenten op school gevraagd over het programma en de uitvoering, maar ook van de gastdocenten, kunstenaars en projectleiders die voor het (externe) programma verantwoordelijk zijn. De uitkomsten uit deze evaluatie worden meegenomen bij het organiseren en uitvoeren van volgende activiteiten. Zo was het belangrijkste inzicht uit de evaluatie met Kleinkunstig dat zij de samenwerking op de lange termijn met onze school erg waarderen, doordat je op deze manier kennis opbouwt over wat wel en niet succesvol is en je daardoor betere en sterkere programma's neer kan zetten.

Tot slot

Wij zijn enorm trots op ons eigen team en de stappen die we in de afgelopen jaren gezet hebben. Met drie, en uiteindelijk vier, nieuwe cultuurcoördinatoren was het even zoeken hoe we het beleid van onze voorgangers voort konden zetten en daar toch onze eigen draai aan konden geven. We hebben onszelf op de kaart weten te zetten en de visie van het Montessori College en het cultuurteam op kunst en cultuur eigen gemaakt. Kunst en cultuur zit in het DNA van onze school en we zijn allemaal vereerd dat we met dit aanbod van kunst en cultuur mogen werken en hier vorm aan mogen geven.

Het afgelopen jaar was het door corona niet altijd even makkelijk om dat aanbod zichtbaar te maken, maar we hebben er alle vertrouwen in dat ook dat in de komende jaren (weer) tot bloei gaat komen. Daarbij zijn we de schoolleiding erg dankbaar dat ze ons de ruimte hebben gegeven om te professionaliseren en de rust hebben gekregen om orde op zaken te stellen. We zullen de komende tijd nog nodig hebben om losse eindjes vast te knopen, onze ambities nog concreter te maken en nog beter gevonden te worden door leerlingen, collega's en externen, dus daar gaan we vooral op een kunstzinnige, creatieve wijze mee door!